

Grundlæggende undervisningsmateriale

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

44347

Udviklet af:
Lis Tjørnelunde
Social- og Sundhedsskolen Århus
Olof Palmes Allé 35
8200 Århus N
Tlf.: 9633 6700

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

1. Uddannelsesmålets sammenhæng til FKB og TAK'er

”Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt” hører til i den fælles kompetencebeskrivelse nr. 2688 med titlen: Patientrelateret service på sygehusene. FKB'en kan findes på <http://2004.efteruddannelse.dk>.

Uddannelsesmålet er relevant for portører og hospitalsserviceassistenter, der har en særlig interesse i at indgå som en del af fastvagtstaben på sygehuse og hospitaler.

Kompetenceudviklingen har fokus på fastvagtfunktionen på somatiske og psykiatriske sygehuse.

Arbejdsfunktioner

Den primære funktion er, at portøren eller hospitalsserviceassistenten kan varetage fastvagtfunktionen ved en døende eller urolig somatisk patient eller være fast vagt hos en psykiatrisk patient. Regler vedr. tavshedspligt og indlagte patienter er beskrevet i love og bekendtgørelser.

Rutiner vedrørende smitteforebyggelse findes i hospitalernes hygiejneregler.

Portøren eller hospitalsserviceassistenten skal indgå i samarbejdet med afdelingens øvrige personale.

Den faste vagts arbejdsområde vil bestå i at kunne kommunikere med patienter, berolige, observere, måle og vidererapportere patientens værdier og reaktioner. Via kendskabet til normale værdier og reaktioner skal vagten være i stand til at sortere, hvilke observationer der skal videregives straks. Vagten vil være i en given tid hos patienten og indgå, sammen med afdelingens faste personale; i varetagelsen af alle opgaver vedrørende patienten, herunder patienthygiejne, patientens ernæring, udskillelse og lejring.

Uddannelsesmålet skal kvalificere deltagerne til følgende arbejdsmarkedsrelevante kompetencer (TAK) i FKB'en:

- a. Tværfagligt samarbejde på sygehusene
- b. Service i patientarbejdet
- c. Vejledning til patienter og pårørende

Ad a) *Tværfagligt samarbejde på sygehusene*

For at bevare, udvide og udvikle portørens og hospitalsserviceassistentens arbejdsområde skal samarbejdet med plejepersonalet til stadighed styrkes. Portøren og hospitalsserviceassistentens kendskab til deres ansættelsessted, deres ressourcebevidsthed og deres viden om adfærd og etiske aspekter på et hospital gør dem til attraktive samarbejdspartnere for plejepersonalet.

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

Som tidligere hospitalsansat er jeg vidende om, hvor stor en fordel det er med hospitalsviden i forhold til at skulle sidde fast vagt.

Ad b) Service i patientarbejdet

Via portørens og hospitalsserviceassistentens kompetencer i arbejdet med patienttransport, -lejring og -forflytning erhvervet via deres grunduddannelse og praktiske erfaring højnes den faste vagts arbejde med patienten, hvorved ubehag og risiko for patienten forebygges.

Deltagerne vil få viden om, hvor patientrelaterede værdier og målinger skal ligge for at befinde sig inden for normalområdet, og får skærpet deres observationsevne. Via disse kompetencer vil deltagerne være i stand til at reagere hensigtsmæssigt på ændringer og videregive dem til rette samarbejdspartnere til gavn for patienten.

Ad c) Vejledning til patienter og pårørende

Med hensyn til at kunne kommunikere med patienter og pårørende vil portøren og hospitalsserviceassistenten udvikle deres kommunikative og sociale kompetencer, da de skal kunne forklare patienten, hvad der skal foregå og hvorfor, samt kunne videreformidle observationer til relevante samarbejdspartnere og evt. til patienten og de pårørende under hensyntagen til lovgrundlaget omkring tavshedspligten.

Deltagerforudsætninger

Deltagernes faglige forudsætninger i forhold til uddannelsesmålet vil være erhvervet dels via grunduddannelserne til henholdsvis portør eller hospitalsserviceassistent, dels gennem praksiserfaring erhvervet via ansættelse inden for hospitalsområdet.

Det er en forudsætning, at deltageren kan give hjertemassage.

Grundforudsætningen for at tilmelde sig dette kursus er, at deltageren har en stor interesse i og ønske om at deltage i de mange patientrelaterede opgaver, inkl. opgaverne omkring patienthygiejne. Der kræves også overblik og gode samarbejdsevner.

Undervisningen kræver meget aktiv deltagelse fra deltagerens side.

Der kan være stor forskel på deltagernes forudsætninger, da der er stor forskel inden for arbejdsorganiseringen på hospitalerne og hospitalsafdelingerne. Nogle steder deltager hospitalsserviceassistenterne i de lettere opgaver inden for plejen.

Deltagerne vil efter endt uddannelse kunne varetage fastvagtfunktionen på hospitaler og sygehuse.

Struktur

Det kan anbefales, at deltageren har uddannelsesbevis fra:

- Hvad fejler den syge (44345)
- Portører og hospitalsserviceassistenters kontakt med psykisk syge (44344)

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

- Forflytningsteknik og speciallejring (42650)

Disse uddannelser har hver især elementer, der kan give portøren eller hospitalsserviceassistenten bedre forudsætninger for at højne deres kompetencer under uddannelsesforløbet.

De nævnte kurser har alle fokus på nogle af de emner, der under denne uddannelse vil blive lagt en observations- og vidererapporteringsvinkel ned over.

Rækkefølgen, i hvilken man tager kurserne, kan være underordnet. Den er mere afhængig af, hvilket behov for udvikling af kompetencer der er hos den ansatte og hos ansættelsesstedet.

2. Ideer til tilrettelæggelse

Uddannelsesmål:

- Deltagerne kan udføre arbejdet som fast vagt ved alvorligt syge, urolige eller psykisk syge patienter indlagt på somatisk eller psykiatrisk hospital.
- De kan handle korrekt ud fra lovgivningen vedr. tavshedspligt og lovgrundlaget for den indlagte patient.
- De kender menneskets normale værdier/reaktioner i forhold til blodtryk, puls, temperatur, respiration og pupilreaktion og er i stand til at måle værdierne.
- De kan reagere på afvigelser fra det normale, nedskrive resultaterne korrekt og videregive dem til relevante samarbejdspartnere.
- Deltagerne kan observere drop, dræn, sug, katetre og forbindinger og reagere hensigtsmæssigt på ændringer samt videregive observationer til relevante samarbejdspartnere.
- De kan medvirke ved arbejdet med patienthygiejne og overholde de hygiejniske principper for at forebygge smittefarer.
- De kan imødekomme patientens fysiske behov for eksempelvis ilt, væske, mad og tøj og medvirke i decubitus-forebyggende arbejde.
- De kan kommunikere med somatisk og psykisk syge patienter på en respektfuld og ligeværdig måde med henblik på at skabe ro og tryghed for patienten.
- De kan medvirke i det tværfaglige samarbejde på afdelingerne.

Temaer

Temaer vægtes forskelligt ud fra stofmængden.

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

Temaerne er:

1. Portøren eller hospitalsserviceassistenten som fast vagt (varighed 6,4 timer)
2. Hospitals- og patienthygiejne (varighed 10,4 timer)
3. Immobilisationens farer (varighed 4,4 timer)
4. Kommunikation med patienten (varighed 7,4 timer)
5. Observation af patienten (varighed 22,2 timer)
6. Patientens ernæring (varighed 7,4 timer)
7. Patientens udskillelse (varighed 7,4 timer)
8. Den døende patient og dennes pårørende (varighed 4 timer)
9. Afslutningsopgave (varighed 1 time)

Den resterende tid bruges i starten til velkomst og præsentation og den sidste dag til evaluering.

Tema 1: Portøren eller hospitalsserviceassistenten som fast vagt (varighed 6,4 timer)

Under dette tema vil der være nogle ting, som er bekendt for deltagerne, men der skal fokuseres på, at de, som fast vagt, kommer meget tættere på patienterne og får et større kendskab til personlige og faglige ting, end de er vant til via deres daglige arbejdsområde.

Forslag til indhold:

- 1. Portøren eller hospitalsserviceassistenten som fast vagt**
 - a. Tavshedspligten
 - b. Arbejdsformen
 - Vagtens begyndelse: Hvad skal vagten vide?
 - Under vagten
 - Ved vagtens afslutning
 - c. Kompetence
 - d. Journallæsningen
 - e. Holdning og handling
- 2. Hospitalsetik**
 - a. Patientens blufærdighed
 - b. Patientens følelser
 - c. De pårørende

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

Tema 2: Hospitals- og patienthygiejne (varighed 10,4 timer)

Forslag til indhold:

1. Hospitalsinfektioner

- Infektionssygdomme
- Smitte
- Profylakse
- Desinfektion
- Sterilisering
- Aseptik
- Isolation

2. Patienthygiejne

- Sengebad
- Hudpleje
- Hårpleje
- Barbering
- Mundpleje

Tema 3: Immobilisationens farer (varighed 4,4 timer)

Begge deltagergrupper har fået undervisning omkring decubitusprofylakse i deres grunduddannelse, men der skal her gives en kort repetition. Der skal lægges vægt på de forebyggende aspekter, undgåelse af udvikling af decubitus. Hvilke forskellige muligheder der er for at forebygge, herunder også madrass- og sengetypers fordele og ulemper.

Hvis der er en hjælpemiddelcentral eller et stort hospital i nærheden, kunne underviseren undersøge, hvilke muligheder der er for at komme ud at se de forskellige senge- og madrastyper.

Tema 4: Kommunikation med patienten (varighed 7,4 timer)

Som fast vagt er man meget tæt på patienten i hele vagtens forløb. Man skal kunne kommunikere med alle mennesker og i mange forskellige situationer (både urolige, ulykkelige, demente, døende og psykiatriske patienter med forskellige psykiatriske diagnoser). At kunne kommunikere med patienten på en respektfuld, beroligende og tillidsvækkende måde er et stort krav til den faste vagt.

Underviser: Psykolog

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

Emner:

- Aktiv lytning
- Processpørgsmål
- Kommunikation med psykisk syge
 - Psykotiske
 - Depressive
 - Maniske
 - Demente

Tema 5: Observation af patienten (varighed 22,2 timer)

Forslag til indhold:

- Patientens almene tilstand
- Centralnervesystemet
- Hjerte/kredsløb
- Observationer af kredsløbet inkl. blodtryksmåling
- Respiration inkl. ilt og iltbehandling
- Observationer af respirationen
- Temperatur
- Temperaturmåling
- Nyrefunktion
- Obs. af dræn, drop, forbindinger, sug osv.
- Patientens hud

Under dette tema skal der være en vekslen mellem undervisning og praktiske øvelser. Kompetenceniveauet skal være på udførelsesplan og vurderingsplan. Det kræver, at der laves mange praktiske øvelser med deltagerne, således at de kan de mest alm. værdier udenad (normal BT, temp, puls, respiration og pupilreaktion), og at de er i stand til at indføre værdier og observationer korrekt i observationskemaer samt forklare, hvorfor de skal observere disse værdier.

Der kan arbejdes med små cases, der beskriver en situation og indeholder nogle værdier, som deltagerne skal kunne vurdere.

Tema 6: Patientens ernæring (varighed 7,4 timer)

Forslag til indhold:

- Væske og elektrolytbalance
- Væskeskemaer (inkl. hvordan føres de?)
- Forskellige diæter
- Servering

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

- Sondeernæring
- Parenteral ernæring

Patientens ernæring er vigtig for hurtigt at blive rask. Det er vigtigt, at den faste vagt orienterer sig om, hvad patienten må få af mad og væske. Der skal også holdes øje med, hvad pårørende kommer med af mad og drikke, da det sker, at de medbringer noget, som patienten ikke må få.

Der kan laves øvelse i at udfylde et væskeskema korrekt.

Tema 7: Patientens udskillelse (varighed 7,4 timer)

Forslag til indhold:

- Fæces
- Colostomi og ileostomi
- Urin
- Kateter a demure
- Andre former for katetre
- Opkast
- Ekspektorat
- Sved
- Menses

Affaldsprodukternes udskillelse og udtømmning er et centralt led i menneskets regulation af organismens balance.

Ved sygelige tilstande i kroppen påvirkes udskillelse og udtømmning ofte. Derfor er det vigtigt at observere, hvordan disse funktioner fungerer.

Der skal tages udgangspunkt i, hvordan funktionerne er hos en rask person, for derefter at se på, hvordan de kan ændre sig, og hvad dette betyder.

Tema 8: Den døende patient og dennes pårørende (varighed 4 timer)

De fleste portører og hospitalsserviceassistenter har set døde personer via deres daglige arbejde. Det er dem, der transporterer den afdøde fra afdelingen og til ”6 timers-stuen”, samt ofte dem, der fremviser afdøde til pårørende. Det nye i dette vil være istandgørelsen af afdøde.

Forslag til indhold:

- Den døendes reaktioner
- Kontakt med de pårørende
- Pleje af døende

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

- Istandgørelse af den døde

Tema 9: Afsluttende opgave

Der bør være en form for opgave ved afslutning af kurset. Denne opgave kunne evt. laves som en multiple-choice-test. Derved vil det være hurtigt og let at tjekke svarene. Denne type opgave kan enten laves som en håndskrevet afkrydsningsopgave, eller man kan udarbejde en, der ligger klar på pc'er. Ved at vælge sidste løsning kan der indarbejdes et rettesystem i programmet, således at rettet arbejdet bliver endnu kortere.

Testens svar samt den daglige aktive deltagelse er vurderingsgrundlaget for, om en deltager skal erhverve sit kursusbevis.

3. Opgaver, undervisningsmaterialer

Tema 1:

Eks. på opgave:

Du er fast vagt ved Hr. Hans Hansen (H.H), 87 år. H.H. er urolig og terminal. Hr. Hansen har 2 børn, Hanne og Peter, som gennem de sidste 15 år ikke har været på talefod. Du ved, at H.H. altid har været meget tæt knyttet til Hanne, som bor i samme by som han selv.

H.H. har givet tilladelse til, at der må gives oplysninger vedrørende hans helbreds-tilstand til Hanne, men **ikke** til Peter.

Peter og Hanne er kommet på besøg på samme tidspunkt, og nu spørger de dig om faderens helbreds-tilstand.

Hvordan vil du takle denne situation?

Tema 2:

Det vil være ideelt, hvis der er mulighed for at undervise i en demonstrationsstue, hvor deltagerne kan få til opgave at vaske hinanden. Deltagerne skal være vidende om, at det er det, man vil, inden man går i gang. De skal have besked på at tage tøj på, således at det er muligt at vaske deres:

- Ansigt
- Hals
- Arme

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

- Underben (fra knæet og nedad)

Dette betyder, at de skal vise deres fødder. Det er der mange, der føler meget grænseoverskridende, og det skal man som underviser have diskuteret af med deltagerne, *inden* man går i gang!

Deltagerne skal prøve at børste tænder på hinanden. Underviseren skal have fremskaffet engangshandsker, engangsvaskeklude, engangstandbørster og have købt tandpasta og sæbe.

Man kan bede deltagerne om at medbringe deres normale hudlotion, således at man ikke risikerer at ”løbe ind i allergi-problemer”

Som afslutning på undervisningen samles deltagerne og diskuterer sammen, hvordan de har oplevet dagens ”vask”.

Tema 3:

Under Hospitalsetik kan der med fordel laves et gruppearbejde eller rollespil over emnet **Blufærdighed**.

Som skriftligt arbejde:
Opgaven kunne f.eks. lyde:

Du er indlagt og kan ikke selv vaske dig. Du skal vaskes af en af dine kollegaer.

Hvad skal den person, der skal sengebade dig, gøre, for at du får en god oplevelse?

Sengebad
(kerneydelse)

Hvad skal den person, der skal have dig i brusebad, gøre, for at du får en god oplevelse?

Brusebad
(kerneydelse)

Som rollespil:

En anden måde at gøre dette på er at lave et rollespil over en sengebads/brusebads-situation. Klassen deles op i grupper.

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

- Gruppe 1: Skal beskrive, hvad der skal til, for at personen oplever et sengebåd som ”en god oplevelse”. Beskrivelsen skal skrives ned i stikordsform på flip-over-papir.
- Gruppe 2: Skal beskrive, hvad der skal til, for at et brusebåd opleves som ”en god oplevelse”. Beskrivelsen skal skrives ned i stikordsform på flip-over papir.
- Gruppe 3: Skal lave et rollespil, hvor de laver så mange fejl i forbindelse med et sengebåd, som de kan finde på.
- Gruppe 4: Skal lave et rollespil, hvor de laver så mange fejl i forbindelse med et brusebåd, som de kan finde på.
- Gruppe 5: Laver et rollespil over, hvordan de mener, et sengebåd bør foregå.

Fremlæggelsesform:

Grupperne 3 + 4 afspiller deres rollespil

Efter afspilning af rollespillene diskuterer deltagerne, hvad de så, og hvordan de mener, at patienten påvirkes af denne behandling.

Gruppe 5 afspiller deres rollespil.

Flip-over-papiret fra grupperne 1 + 2 hænges op: Er gruppe 1 + 5 enige? Er der sammenhæng mellem det, der står skrevet, og det, der blev vist?

Tema 5:

Her kunne det være en ide at lave et spil, der kan bruges til repetition af undervisningsmaterialet:

<p>Hvad hedder det skema, man skal skrive BT, puls og resp. ned i?</p> <p>Svar: Observationsskema.</p>	<p>Hvis du bliver i tvivl, om du har hørt/målt rigtigt, hvad gør du så?</p> <p>Svar: tjekker værdierne endnu en gang.</p>	<p>De forskellige værdier skrives ind i skemaet med forskellig farve. Hvordan og med hvilken farve skal: puls, BT, temperatur skrives?</p> <p>Svar: BT = grøn, Puls = rød, Temperatur = blå.</p>
---	--	---

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

<p>Hvordan skal pupillerne reagere, hvis de reagerer normalt på lys?</p> <p>Svar: Trække sig sammen for derefter at udvide sig.</p>	<p>Hvordan skal pupiller være, hvis de er normale?</p> <p>Svar: Lige store og kontrahere sig på samme måde.</p>	<p>Hvad sker der med pupillerne, hvis der kommer en blødning i hjernen?</p> <p>Svar: Den ene pupil vil reagere normalt på lys, den anden bliver lysstiv.</p>
<p>Hvordan kan du kontrollere, at patientens pupiller er lige store?</p> <p>Svar: Bede patienten kigge op i loftet. Så bemærker jeg, om pupillerne er lige store.</p>	<p>Hvad sker der med pupillerne, hvis hjernen kommer til at lide at iltmangel?</p> <p>Svar: Begge pupiller dilaterer (bliver store).</p>	<p>Hvad skal du gøre, hvis du observerer, at en pupil eller pupillerne ændrer sig?</p> <p>Svar: Kontakte en sygeplejerske øjeblikkelig!!!!</p>
<p>Hvad består centralnervesystemet af?</p> <p>Svar: Storhjernen, lillehjernen, hjernestammen og rygmarven.</p>	<p>Hvor lang tid kan hjernen tåle at være uden ilt?</p> <p>Svar: Ganske få minutter.</p>	<p>Hvad hedder hjertet på latin?</p> <p>Svar: Cor.</p>
<p>Hvordan er hjertet opdelt?</p> <p>Svar: I en højre og venstre hjertehalvdel.</p>	<p>Hvor mange kamre er der i hjertet?</p> <p>Svar: 4; 2 forkamre og 2 hjertekamre.</p>	<p>Hvilken funktion har hjertet?</p> <p>Svar: Pumper blod rundt i kroppen.</p>

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

<p>Hvilket nervesystem styres hjertet af?</p> <p>Svar: Det autonome nervesystem (det ikke viljestyrede).</p>	<p>Hvad hedder hjertets arbejdsfase?</p> <p>Svar: Systole (uddrivningsfasen).</p>	<p>Hvad hedder hjertets hvilefase?</p> <p>Svar: Diastole (hvilefase).</p>
<p>Hvad hedder de årer, der indeholder iltet blod?</p> <p>Svar: Arterier.</p>	<p>Hvad hedder de årer, der indeholder iltfattigt blod?</p> <p>Svar: Vener.</p>	<p>Hvor sker der en udveksling af ilt, næringsstoffer og en optagelse af Co2 og affaldsstoffer?</p> <p>Svar: I kapillærene.</p>
<p>Hvad er der i venerne, som ikke er i arterierne?</p> <p>Svar: Veneklapper.</p>	<p>Hvad hedder det, når muskelcellerne i arterierne kontraherer sig, og blodkarrets diameter derved formindskes?</p> <p>Svar: Vasokonstriktion.</p>	<p>Hvor går det lille kredsløb fra og til?</p> <p>Svar: Fra højre hjertekammer til lungerne og tilbage til venstre hjerteforkammer.</p>
<p>Hvor går det store kredsløb fra og til?</p> <p>Svar: Fra venstre hjertekammer ud i kroppen og tilbage til højre hjerteforkammer</p>	<p>Hvordan fungerer vepumpen?</p> <p>Svar: De dybereliggende vener ligger oftest i nærheden af muskulatur. Når musklerne kontraheres, skubbes blodet videre op i venerne. Klapperne forhindrer, at blodet løber tilbage, når musklerne afslappes.</p>	<p>Hvordan reagerer arterierne, hvis blodtrykket falder?</p> <p>Svar: De kontraherer sig for at forsøge at holde blodtrykket oppe.</p>

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

<p>Hvad indgår i den almindelige observation af kredsløbsfunktion?</p> <p>Svar: Patientens almentilstand, pulstælling, BT-måling, vurdering af hudtemperatur og hudfarve. Evt. EKG.</p>	<p>Hvordan opstår ”puls”?</p> <p>Svar: Når blodet drives ud fra venstre hjertekammer, udvides arterierne pga. deres elasticitet, og der opstår en trykbølge, som forplanter sig ud i karsystemet.</p>	<p>Hvor tæller man puls?</p> <p>Svar: Arteria radialis (underarmen) Arteria carotis (på halsen) Arteria femoralis (i lysken).</p>
<p>Hvad skal man sikre sig, inden man tæller puls?</p> <p>Svar: At patienten ligger/sidder bekvemt og ikke lige har anstrengt sig.</p>	<p>Hvilken finger må man ikke bruge, når man skal tælle puls?</p> <p>Svar: Tommelfingeren.</p>	<p>Hvorfor må man ikke bruge tommelfingeren til at føle en anden persons puls med?</p> <p>Svar: Fordi der i tommelfingeren ligger en lille overfladisk arterie. Derved vil jeg tælle min egen puls.</p>
<p>Over hvor lang tid tælles puls, hvis den er normal?</p> <p>Svar: 15 sekunder. Det tal man kommer til, ganges med 4 og derved har man pulsen pr. min.</p>	<p>Over hvor lang tid tælles puls, hvis den er uregelmæssig?</p> <p>Svar: Over 1 min.</p>	<p>Hvordan er pulsen normalt for voksne?</p> <p>Svar: Mellem 60 og 90 pr. min.</p>
<p>Hvordan er pulsen normalt for større børn?</p> <p>Svar: Mellem 80 og 110 pr. min.</p>	<p>Hvordan er pulsen normalt for mindre børn?</p> <p>Svar: Mellem 120 og 160 pr. min.</p>	<p>Hvad sker der med pulsen for hver grad en persons temperatur stiger?</p> <p>Svar: Pulsen stiger med ca. 10-15 slag for hver grad temperaturen stiger.</p>

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

<p>Hvad skal du gøre, hvis du pludselig registrerer en ændring i pulsfrekvensen hos en patient?</p> <p>Svar: Tælle pulsen igen, for at se, om der stadig er ændringer.</p>	<p>Hvad skal du gøre, hvis du 2 tællinger i træk har registreret ændringer i patientens puls?</p> <p>Svar: Kontakte den vagthavende sygeplejerske med det samme.</p>	<p>Hvordan ligger blodtrykket normalt hos en ca. 25-årig person?</p> <p>Svar: ca. 110 – 130 (systoliske tryk) over ca. 65 – 85 (diastoliske tryk).</p>
<p>Hvad er den normale forklaring på, at blodtrykket er højere hos en gammel person end en ung?</p> <p>Svar: Åreforkalkning hos den ældste person.</p>	<p>Hvad er risikoen for en person ved at have et forhøjet blodtryk?</p> <p>Svar: En hjerneblødning (Apopleksia cerebri).</p>	<p>Hvad skal du gøre, hvis du måler et blodtryk, der afviger fra dem, du før har målt?</p> <p>Svar: Måle blodtrykket igen for at se, om det var en fejlmåling.</p>
<p>Hvad skal du gøre, hvis du får 2 blodtryksmålinger i træk, der er anderledes end de andre, du har målt?</p> <p>Svar: Kontakte den vagthavende sygeplejerske med det samme.</p>	<p>Hvilken kulør får huden hos en person med dårligt kredsløb?</p> <p>Svar: Gråbleg til cyanotisk (Cyanotisk = blåfarvet).</p>	<p>Hvilke farver kan huden få?</p> <p>Svar: Rød, bleg, blå eller gul.</p>
<p>Hvad skyldes det, hvis huden bliver rød?</p> <p>Svar: At hudens blodgennemstrømning er øget. Ses f.eks. ved øget varmeafgift (faldende temperatur) eller ved kuldioxydophobning i kroppen.</p>	<p>Hvad skyldes det, hvis huden bliver bleg?</p> <p>Svar: Mindsket blodgennemstrømning. Ses ved temperaturstigning eller truende kredsløbssvigt.</p>	<p>Hvad skyldes det, hvis huden bliver blålig?</p> <p>Svar: Blodets iltindhold falder. Når huden er blålig, hedder det på latin: Cyanose.</p>

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

<p>Hvor ses cyanose først?</p> <p>Svar: På læberne og på neglene.</p>	<p>Hvad hedder det, når farven på huden bliver gul?</p> <p>Svar: Icterus. Dette ses først i det hvide i øjnene. Skyldes ophobning af galdefarvestoffet bilirubin.</p>	<p>Hvad er normal temperatur?</p> <p>Svar: ca. 36,5 – 37,0 grader</p>
<p>Hvad er CVP-måling?</p> <p>Svar: Måling af det centrale venetryk. Normalt CVP er 3-10 cm H₂O.</p>	<p>Hvad kan et lavt CVP være tegn på?</p> <p>Svar: På en blødning et eller andet sted i kroppen.</p>	<p>Hvad kan et højt CVP være tegn på?</p> <p>Svar: Et tegn på truende hjerterumpesvigt.</p>
<p>Hvad hedder indånding på latin?</p> <p>Svar: Inspiration</p>	<p>Hvad hedder udånding på latin?</p> <p>Svar: Ekspiration</p>	<p>Hvor sidder åndedrætscenteret?</p> <p>Svar: I den forlængede rygmær (medulla oblongata).</p>
<p>Hvad ”styres” vores åndedræt normalt af?</p> <p>Svar: Af kuldioxidindholdet i blodet.</p>	<p>Hvad sker der med pulsen, hvis kuldioxidkoncentrationen i blodet stiger?</p> <p>Svar: Pulsen stiger.</p>	<p>Hvorfor må vi ikke selv skrue op for ilttilførslen hos en astmapatient?</p> <p>Svar: Så vil patienten holde op med at trække vejret, da han/hun ikke er styret af kuldioxidindholdet i blodet, men iltindholdet.</p>

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

<p>Hvad skal du observere ved patientens respiration?</p> <p>Svar: Patientens almentilstand. Respirationens lyd, frekvens og regelmæssighed, dybde, Thorax og abdomens bevægelser, patientens hud + om der er dyspnoe.</p>	<p>Hvor mange gange trækker et menneske uden vejrtrækningsproblemer vejret pr. min.?</p> <p>Svar: 14 til 18 gange pr. min.</p>	<p>Hvor mange gange pr. min. trækker nyfødte vejret?</p> <p>Svar: ca. 40 gange pr. min.</p>
<p>Hvor mange gange pr. min. trækker mindre børn vejret?</p> <p>Svar: ca. 25 gange pr. min.</p>	<p>Hvordan lyder det, hvis der er slim/sekret i luftvejene?</p> <p>Svar: Respirationen lyder rullende eller snorkende, og patienten vil som regel også hoste sekret op.</p>	<p>Hvad kan det være tegn på, hvis patienten har en meget pibende respiration (stridor)?</p> <p>Svar: Kan skyldes, at der er en aflukning i luftvejene, således at det er svært at få luft.</p>
<p>Børn, der har falsk strubehoste, har svært ved?</p> <p>Svar: At trække vejret.</p>	<p>Personer, der har astma, har svært ved?</p> <p>Svar: At komme af med luften.</p>	<p>Hvordan skal man lejres, hvis man har svært ved at få vejret?</p> <p>Svar: Man skal op at sidde, Alt stramt tøj skal løsnes, Evt. skal man have et par puder under armene, således at man får armene lidt op.</p>
<p>Hvad betyder ”dyspnoe”?</p> <p>Svar: Åndedrætsbesvær.</p>	<p>Hvad betyder ”Funktionsdyspnoe”?</p> <p>Svar: Dyspnoe der opstår, når patienten laver noget.</p>	<p>Hvad er ”hviledyspnoe”?</p> <p>Svar: Patienter har svært ved at trække vejret, selv når han eller hun ikke foretager sig noget.</p>

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

<p>Hvad betyder ”Kussmauls respiration”?</p> <p>Svar: En dyb, regelmæssig respiration.</p>	<p>Hvad betyder ”Cheyne-Stokes’ respiration”?</p> <p>Svar: En vekslen mellem en hurtig, dyb respiration og en langsom udsættende, der indimellem helt ophører for så at starte igen.</p>	<p>Hvor stor er forskellen mellem morgen- og aftentemperatur?</p> <p>Svar: Ca. 0,5 grad.</p>
<p>Hvilke symptomer er der på, at en person har feber?</p> <p>Svar: Blussende ansigtsfarve, blanke øjne, tørre læber og hud, hurtig respiration og hurtig puls, ømme muskler og led.</p>	<p>Hvilke symptomer er der på at patienten har fladende temperatur?</p> <p>Svar: Patienten føler sig varm og svedende. Huden er varm og fugtig.</p>	<p>Hvilke symptomer er der på, at patienten kunne have for lav temperatur?</p> <p>Svar: Patienten er bleg, har evt. blålig hudfarve. Kølig og evt. fugtig hud.</p>
<p>Hvor måler man normalt temperatur på patienten?</p> <p>Svar: I rectum (endetarmen) Pr. os (i munden) I axillen (i armhulen) I øret</p>	<p>Er der forskel på, hvordan temperaturen er de forskellige steder, man kan måle?</p> <p>Svar: Ja, det er der.</p>	<p>Hvilket sted får man den mest korrekte temperaturmåling?</p> <p>Svar: I rectum, da blodkarrene i endetarmen ligger meget tæt på slimhinden.</p>
<p>Hvad er forskellen under normale omstændigheder mellem temperatur målt i rectum og i munden?</p> <p>Svar: Temperaturen er 0,2 grad lavere i munden.</p>	<p>Hvad er forskellen under normale omstændigheder mellem temperatur målt i rectum og under axillen?</p> <p>Svar: Temperaturen er 0,5 grad lavere i axillen.</p>	<p>Hvor lang tid skal man ligge med termometeret, hvis man skal have målt temperatur i munden?</p> <p>Svar: 3 - 5 minutter.</p>

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

<p>Hvor lang tid skal man ligge med termometeret, hvis man skal have målt temperatur under axillen?</p> <p>Svar: ca. 10 min.</p>	<p>Hvad skal man skrive på observationsskemaet, hvis man har målt temperaturen i munden eller under axillen?</p> <p>Svar: ”o” for oral temperatur, ”ax” for axil temperatur.</p>	<p>Må man omregne axil- eller mundtemperatur til rectal temperatur og skrive det på skemaet?</p> <p>Svar: NEJ ALDRIG!!!!</p>
<p>Hvad skal man sikre sig, inden man måler temperatur med ”gammeldags” termometer?</p> <p>Svar: At termometeret er slået ned til ca. 35 grader.</p>	<p>Hvordan gøres ”gammeldags” termometre rene?</p> <p>Svar: Først i koldt vand, derefter lægges de i desinficerende væske (hvor lang tid afhænger af væsken), skylles i koldt vand.</p>	<p>Hvad er nyrernes funktion?</p> <p>Svar: At rense blodet for affaldsstoffer, at regulere organismens væske- og elektrolytbalance og at regulere blodets pH.</p>
<p>Hvad skal man observere hos en patient, der ligger med dræn?</p> <p>Svar: Fungerer drænet? Hvor meget der kommer i drænet, hvordan det ser ud, om der løber noget ved siden af hvor drænet ligger ind i huden.</p>	<p>Hvad skal man observere hos en patient, der ligger med drop?</p> <p>Svar: Fungerer droppet? Dråbehastigheden, er der luft i slangen, er der rødme ved indstiksstedet? Løber droppet ved siden af? Mængden af væske i dråbekammeret.</p>	<p>Hvad skal du gøre, hvis du observerer, at der er kommet blod op i dropslangen?</p> <p>Svar: Hente sygeplejersken.</p>
<p>Hvad kan være årsagen, hvis droppet går i stå?</p> <p>Svar: Væsken er løbet ind. Der er knæk på slangen, patienten ligger med bøjet håndled, plaster, blodtryksmanchet eller tøj strammer. Kanylen er stoppet.</p>	<p>Hvad er en plebit?</p> <p>Svar: En betændelsestilstand opstået i en vene pga. kanylen eller infusionsvæsken.</p>	<p>Hvordan kan man se, at der er en plebit?</p> <p>Svar: Huden omkring, hvor kanylen ligger ind i venen, bliver rød, hævet, varm og øm.</p>

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

<p>Hvad gør man, når man opdager, at der er en plebit?</p> <p>Svar: Afbryder infusionen og kontakter en sygeplejerske, for at der skal lægges en ny kanyule et andet sted på patienten</p>	<p>Hvad vil det sige, at et drop ”løber” subcutant?</p> <p>Svar: At væsken løber under huden og ikke ind i venen.</p>	<p>Hvordan kan man se, at et drop er løbet subcutant?</p> <p>Svar: Der kommer ømhed og hævelse omkring indstiksstedet. Huden bliver spændt, og det ser ud, som om patienten har fået en bule.</p>
<p>Hvad skal man gøre, hvis et drop løber subcutant?</p> <p>Svar: Standse infusionen med det samme og tilkalde en sygeplejerske.</p>	<p>Hvad skal du gøre, når der ikke er mere væske i infusionsposen?</p> <p>Svar: Lukke for infusionen og kontakte sygeplejersken.</p>	<p>Hvad skal du observere, hvis en patient får en blodtransfusion?</p> <p>Svar: Stiger patientens temperatur? Får pt. kulderystelser? Får pt. ildebefindende med kvalme, opkastninger og hovedpine?</p>
<p>Hvad skal du gøre, hvis patienten får det dårligt under en blodtransfusion?</p> <p>Svar: Standse infusionen med det samme og kontakte en sygeplejerske.</p>	<p>Hvordan ser normal urin ud?</p> <p>Svar: Den er klar og strågul.</p>	<p>Hvad skal du observere hos en patient, der ligger med kateter à demure?</p> <p>Svar: Kommer der noget i posen? Hvor meget kommer der? Hvordan ser det ud? Er der noget i urinen, blod, pus, trævler osv.? Har pt. feber?</p>
<p>Hvad skal man observere i forbindelse med en forbindelse?</p> <p>Svar: Ligger den som den skal? Er der gennemsivning af forbindingen? Hvis der er, hvor meget er det? Marker det på forbindingen.</p>	<p>Hvorfor skal en forbindelse skiftes, hvis der er gennemsivning?</p> <p>Svar: For at undgå infektion.</p>	<p>Kan man suge en patient uden at have fået oplæring i, hvordan man gør?</p> <p>Svar: NEJ!!</p>

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

<p>Hvad skal du være opmærksom på hos patienter, der ligger med ”slinger”?</p> <p>Svar: At der ikke er træk på slangerne, således at de laver et tryk på patientens hud (decubitus).</p>	<p>Må en patient, der ligger med ilt, ryge?</p> <p>Svar: NEJ!!! Ilt nærer en forbrænding; der må aldrig bruges åben ild på stuen eller hos patienter, der ligger med ilt-bombe.</p>
---	--

Jeg har i det ovenstående kommet med forslag til, hvordan spørgsmålene kunne lyde i et spil omkring observation.

Jeg har mange gange brugt ”spil og leg” i undervisningen, og min erfaring siger mig, at det er en god, let og sjov måde at lære på. En anden gevinst ved at bruge spil af forskellig slags er, at kursusedtagerne finder ud af, at de kan mere, end de først troede. Dette giver en dejlig succesoplevelse.

Dette spil kan spilles på flere forskellige måder: f.eks. som terningspil, som trivial pursuit, ludo osv.

Alt efter, hvor megen tid man har til sin rådighed, vælges spilleformen.

Tema 6: Patientens ernæring

Her er det en god ide at lade deltagerne made hinanden og give hinanden noget at drikke. Deltagerne skal prøve dette 2 gange. Første gang, hvor den, der skal mades, kan se og anden gang, hvor den, der skal mades, ikke kan se.

Hvis man ikke har professionelle sorte øjenbind til sin rådighed, kan man bruge 2 vatrondeller (til make up-fjernelse) samt 1,25 cm dederonbind fra Falck (gaze-bind), der er eftergiveligt, pr. deltager. Dette fungerer fint og er samtidig en billig løsning.

Skaf en række forskellige ernæringssonder og forskellige former for parenteral ernæring.

Der skal laves øvelser i at udfylde væskekemaer korrekt.

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

Tema 7: Patientens udskillelse

Foruden undervisning i, hvordan normal udskillelse er, kan der her laves øvelser i bækkengivning med forskellige typer af bækkener.

Skaf forskellige former for katetre à demure, posetyper, timediurese-posetyper + spyttekrus, cellestof og kapsler.

Obs.: Hygiejne!!!!

Tema 8: Den døende patient

Her vil der være en del gentagelse fra grunduddannelsen, men trods det skal man ind at opfriske det. Hovedvægten skal lægges på diskussion af det praktiske og etiske omkring istandgørelse af den afdøde.

4. Afholdelsesformer

Kurset kan afholdes som et 10-dagesforløb, jf. ovenstående temaer.

Det kan også foregå som et splitkursus med 4 dage, 17 dage hjemme på arbejdspladsen, 3 dage tilbage på kursus (her undervises omkring observation af patienten), derefter 9 dage hjemme på arbejdspladsen, hvor der gerne skal være mulighed for at være ”føl” i plejen på en afdeling. Retur til skolen og tage de sidste 3 dage.

Der kan være både fordele og ulemper ved at lave det som et splitkursus.

5. Litteraturliste

Websteder:

www.netdokter.dk (viden om sundhed og sygdom)

www.helse.dk (aktuelle informationer om sygdom og sundhed)

www.folkesygd.dk (Indenrigs- og Sundhedsministeriets sider om sundhed og sygdom)

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

www.sundhed.dk/wps/portal/_s.155/1837 (en fælles offentlig sundhedsportal, der opdateres flere gange ugentlig)

www.nytnordiskforlag.dk (oversigt over nyeste bøger)

www.munksgaarddanmark.dk (oversigt over nyeste bøger)

www.gads-forlag.dk (oversigt over nyeste bøger)

Der findes ingen specifikke websider, der er direkte brugbare i undervisningen. Siderne kan kun bruges i begrænset udstrækning. Bogforlagsadresserne kan bruges til afsøgning af nyeste brugbare litteratur.

Bøger:

”Almen sygepleje 1-3”, Gads forlag, ISBN: 87-12-02916-5, udgivelsesår 2001

”Sygepleje – teori og metode”, bind 1-3, Anne Vesterdal, Nyt Nordisk Forlag (der kommer en ny udgave i 2005)

”Medicinske fag”, Lissi Hansen (red.), Munksgaards Forlag, ISBN: 87-628-04677

”Sundheds- og sygeplejefag” Lissi Hansen m.fl., Munksgaards forlag ISBN: 87-628-04308

Video:

Her er samme problem som med websiderne, der findes ikke noget der er direkte brugbart, men klip kan vises.

“Holdning og handling - i din hverdag“. Manuskript: Karen Holmkvist; producent: Steen Ole Hedelund Jørgensen. Hillerød, 1988. Dansk Medicinsk Forlag - 1 kassette + 1 pjece.

Emne: sygepleje; sygeplejekvalitet.

DK5: 61.0161.7

Gennem 3 situationsspil fremstilles forskellige holdninger til plejeopgaver og de handlinger, dette medfører. Synsvinklen er lagt hos plejemodtagerne. Oplæg til diskussion med henblik på at forbedre tværfagligt samarbejde og dermed øge plejekvaliteten.

“Myter og virkelighed - tæt på en sygeplejerske”. 1988, Jydske TV - 24 min.

Emne: sygeplejersker, sygeplejefprofessionen, omsorg, kommunikation.

DK5: 61.7

En film om sygeplejerskernes arbejde, om omsorg og instrumentel sygepleje, om undervisning og vejledning, om stuegang, modtagelse og om den travlhed, der hersker. Filmen er teknisk god, men skuespillet virker lidt stift og indstuderet!

Portøren og hospitalsserviceassistenten som fast vagt

Grundlæggende undervisningsmateriale

www.dr.dk/undervisning/Klikstart/index.asp?ID=tema/sundhed2.htm&M=m_tema.htm

Her kan du finde vej ind til forskellige programmer, som DR har sendt.

Klip fra Body bio-filmene kan også være brugbare; de er produceret af DR i 1992.
DK5: 61.1